

فیلسوفان بزرگی که در عشق شکست خوردند

نام: شایف، اندرو Shaffer, Andrew

عنوان و نام پدیدآور: فیلسوفان بزرگی که در عشق شکست خوردند / نویسنده: شایفر اندرو؛ مترجم: گلی امامی
مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی و هنری دیدگاه کاوش و سازندگی دکسا، ۱۴۰۴.
خصصات ظاهری: ۲۳۱ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۷۱-۹۳-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Great Philosophers who failed at love, 2011.

یادداشت: کتاب حاضر نخستین بار با عنوان «فلاسفه ناکام در عشق» با ترجمه هوشنگ جیرانی توسط انتشارات امید صبا در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.

یادداشت: کتاب حاضر با همین عنوان و مترجم قبلاً توسط انتشارات نیلوفر فیبا دریافت کرده است.

عنوان دیگر: فلاسفه ناکام در عشق

وضع: عشق -- شوخی ها و بذله‌گویی ها [Love -- Humor]; فلسفه -- شوخی ها و بذله‌گویی ها [Philosophy -- Humor]

شناسه افزوده: امامی، گلی [Emami, Goli]

رده بندی کنگره: PN۶۲۳۱

رده بندی دیویی: ۶۰۷/۸۱۸

شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۱۴۲۶۰۶

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

عشق فیلسوفان بزرگی که در شکست خوردند

نویسنده: آندرو شِفر

مترجم: گُلی امامی

دُکسا

عنوان: فیلسوفان بزرگی که در عشق شکست خوردند

نویسنده: آندرو شفر

مترجم: گلی امامی

طراح جلد: هادی حیدری

نوبت چاپ: دوم، ۱۴۰۴

تیراژ: ۳۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: پردیس دانش

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۷۱-۹۳-۸

موسسه فرهنگی دیدگاه کاوش و سازندگی دُکسا

نشانی: ایران، تهران، صندوق پستی ۱۴۶۵۵۹۴۳

Email: publication@doxa-v.org

تلفن: ۰۲۱۵۴۹۳۲۲۲۲

 doxa__vision

www.doxa-v.org

فهرست

۷	 مقدمه
۱۳	 پیش‌گفتار
۱۹	 پیتر آبه لار
۲۷	 لویی آلتوسر
۳۳	 توماس آکویناس قدیس
۳۹	 ارسطو
۴۵	 آگوستین مقدس
۵۱	 سیمون دو بووار
۵۷	 هنری وارد بیچر
۶۳	 جان کالون
۶۹	 آلبر کامو
۷۵	 نیکلا شامفور
۸۱	 آگوست کنت
۸۷	 رنه دکارت
۹۱	 جان دیویی
۹۷	 دنی دیدرو
۱۰۳	 دیوژن رند
۱۰۷	 فیودور داستایوسکی
۱۱۳	 فریدریش انگلس
۱۱۹	 یوهان ولفگانگ فُن گوته

۱۲۵	گئورگ ویلهلم فریدریش هگل
۱۳۱	مارتین هایدگر
۱۳۷	دیوید هیوم
۱۴۱	ایمانویل کانت
۱۴۵	سورن کیرکه گارد
۱۵۱	جان لاک
۱۵۷	تیتوس لوکرتیوس
۱۶۱	فریدریش نیچه
۱۶۷	افلاطون
۱۷۳	آین رند
۱۷۹	ژان ژاک روسو
۱۸۵	برتراند راسل
۱۹۱	ژان پل سارتر
۱۹۷	آرتور شوپنهاور
۲۰۳	سینه‌کای جوان‌تر
۲۰۹	سقراط
۲۱۵	امانوئل سوئدنبورگ
۲۲۱	هنری دیوید تورو
۲۲۷	لئو تولستوی

فرهیخته گرامی، ما در نشر دُکسا برای پاس‌داشت محیط زیست و کمینه‌کردن صدمات درازمدت ناشی از صنعت چاپ، و همچنین با هدف کاهش هزینه تمام شده کتاب، ارجاعات و یادداشت‌های پایانی هر فصل را حذف کرده‌ایم، اما شما همواره می‌توانید با اسکن کد زیر، به صفحه اختصاصی این کتاب در وب‌سایت نشر

دُکسا مراجعه کنید و علاوه بر مشاهده ارجاعات، یادداشت‌ها، و توضیحات تکمیلی مترجم، از خطاهای احتمالی مرتبط با چاپ و ترجمه کتاب آگاه شوید.

مقدمه

چهره ایی که در تاریخ اندیشه بر تارک عقلانیت انسانی ایستاده‌اند، چنان با مفاهیم انتزاعی پیوند خورده‌اند که اغلب فراموش می‌کنیم آن‌ها نیز، همچون ما، انسان‌هایی با احساس، ترس، خطا و شکست بوده‌اند. در نگاه نخست، شاید تصور شود که این کتاب صرفاً مجموعه‌ای از رسوایی‌های عاشقانه متفکران بزرگ است؛ اما اندرو شفر با روایتی هوشمندانه، طنزآمیز و در عین حال متعهد به مستندات تاریخی، فراتر از یک خوانش سطحی حرکت می‌کند. او نه تنها زندگی شخصی فیلسوفان را به تصویر می‌کشد، بلکه از خلال این روایت‌ها، تضاد میان عقلانیت فلسفی و ناکامی‌های انسانی را برجسته می‌سازد. شفر با بیانی شیرین و گاه کنایه‌آمیز، ما را در برابر این پرسش قرار می‌دهد: آیا می‌توان در زوایای پیچیده ذهن فیلسوفان، نشانه‌هایی از ناتوانی در درک احساسات انسانی یافت؟

شاید یکی از آموزنده‌ترین ویژگی‌های این کتاب برای خوانندگانی که از شیفتگان این فلاسفه هستند، همین پرده‌برداری صادقانه از وجوه کم‌تر دیده شده و حتی پنهان‌مانده زندگی آن‌ها باشد؛ پرده‌برداری از ضعف‌هایی که معمولاً در سایه عظمت فکری آنان نادیده گرفته شده‌اند. آگاهی از زخم‌هایی که آن‌ها در روابط عاطفی خود تجربه کرده‌اند، نه تنها به اسطوره‌زدایی منجر نمی‌شود، بلکه امکان همدلی و فهمی عمیق‌تر از

کلیت زیست انسانی این اندیشمندان را فراهم می‌آورد. برای خوانندگانی که آثار این فلاسفه را دنبال کرده‌اند، مواجهه با ضعف‌ها، تزلزل‌ها و ناکامی‌هایشان، تجربه‌ای گران‌سنگ است؛ تجربه‌ای که می‌آموزد اندیشه و احساس دو جهان موازی نیستند، بلکه گره‌خورده‌اند؛ گاه در تعارض، و گاه در هم‌زیستی دشوار اما ضروری.

خواندن کتاب ما را به این درک می‌رساند که شکست‌های عاطفی این فیلسوفان، نه تصادفی، بلکه محصول نوعی عدم توازن در زیستشان بوده است. در واقع، کتاب نه‌ها درباره فیلسوف است، بلکه هشدار می‌دهد لطیف اما جدی به همه کسانی است که در اقیانوس اندیشه غرق می‌شوند و بی‌آنکه به پالایش و تربیت هیجانات و احساسات خود پردازند، در روابط انسانی دچار گم‌گشتگی و ناکامی می‌شوند.

برخلاف تصور رایج که عقل و احساس را در دو جبهه متقابل تصویر می‌کند، امروز می‌دانیم که عواطف، احساسات و هیجانات اگر پرورش یابند، نه تنها مانعی برای اندیشیدن نیستند بلکه می‌توانند مؤلفه اصلی تصمیم‌گیری‌های خردمندانه باشند. از این منظر، کتاب شفر نه تنها خواندنی، بلکه بیدارکننده است؛ یادآور این حقیقت که بزرگی اندیشه، بدون پالایش روان و جان، نمی‌تواند ضامن کامیابی در زیست انسانی باشد.

با نگاهی ژرف‌تر، آنچه از خلال روایت‌های این کتاب می‌توان استخراج کرد، نوعی ناکارآمدی در مدیریت احساسات، درک متقابل، و نبود ظرفیت انعطاف‌پذیری هیجانی در برخی از این فلاسفه است. آنان که ذهن خود را در خدمت مفاهیمی چون «اراده معطوف به قدرت» یا «اصالت وجود» قرار دادند، گاه از فهم ابتدایی‌ترین نیازهای انسانی شریک عاطفی‌شان ناتوان بودند.

پژو های برخی از روان ناسان مدرن نیز نشان می‌دهد که برخی از فیلسوفان اخلاق، الزاماً انسان‌هایی اخلاق‌مدار در زیست شخصی خود نبوده‌اند. این کتاب با بازگویی داستان‌هایی از این دست، این ادعا را از حیطه انتزاعی به قلمروی انضمامی و عینی می‌کشد و به خواننده یادآور می‌شود که اندیشه‌ورزی، اگر با خودشناسی و پالایش درونی همراه نباشد، می‌تواند به شکاف‌هایی عمیق در زندگی فردی منجر شود.

برای نمونه، ژان پل سارتر که با سیمون دوبوار در رابطه‌ای طولانی و مشهور قرار داشت، به‌رغم تأکید بر آزادی، روابطی پیچیده و پرابهام را پیش می‌برد که گاه با مفاهیم اخلاقی در تضاد بود. این داستان‌ها، صرفاً حکایت‌های تاریخی نیستند، بلکه آینه‌ای‌اند برای تأمل در این حقیقت که توانایی اندیشیدن لزوماً به توانایی درک و پرورش احساسات منجر نمی‌شود. این‌ها شاید درس‌هایی برای فیلسوفان آینده باشد. این نمونه‌ها و ده‌ها روایت دیگر در کتاب، به ما نشان می‌دهند که حتی ذهن‌ایی که توانسته‌اند جهان را به لحاظ فکری تکان دهند، در عرصه روابط احساسی، گاه دچار لغزش‌هایی ساده اما ویرانگر بوده‌اند.

عواطف، احساسات و هیجانات اگر خام و بدون تربیت رها شوند، همچون شمشیری دو لبه عمل می‌کنند: از سویی می‌توانند شور و خلاقیت ایجاد کنند، و از سوی دیگر، منجر به رنج و سوءتفاهم در رابطه شوند. بسیاری از فیلسوفان این کتاب، با وجود نبوغ فکری، از این واقعیت غافل بودند. احتمالاً آنان تلاش کردند روابط انسانی را با الگوهای انتزاعی تبیین کنند؛ غافل از این‌که عشق، منطق خود را دارد؛ منطقی که لزوماً تابع اصول عقلانی نیست.

در دنیایی که همچنان بسیاری از ما به دنبال کامیابی فکری، پیشرفت

علمی و موفقیت اجتماعی هستیم، این یادآوری لازم است که نادیده گرفتن نیازهای احساسی و روانی، ما را در جایی دیگر دچار فروپاشی خواهد کرد. این کتاب، مخاطب را با یک دوگانگی عمیق روبه‌رو می‌سازد: تناقض میان آنچه فلاسفه می‌اندیشند و آنچه در واقع زندگی می‌کنند. شاید بزرگ‌ترین چالش برای هر متفکری، نه در نوشتن و اندیشیدن، بلکه در تحقق عینی اندیشه‌ها در زندگی شخصی باشد. آیا می‌توان از «اصالت وجود» سخن گفت و هم‌زمان، در رابطه‌ای گرفتار ماند که فاقد صداقت احساسی است؟ آیا می‌توان از «عشق افلاطونی» دم زد و در عمل، از نزدیک‌ترین انسان زندگی غافل ماند؟ این تضادها، در این کتاب نه تنها برملا می‌شوند، بلکه بستری برای تأمل مخاطب درباره پیوند اندیشیدن و زیستن فراهم می‌کنند.

خواننده ضمن آشنایی با زندگی فیلسوفان، با سؤالاتی از جنس امروز روبه‌رو می‌شود: چقدر در زندگی خودمان بین عقل و احساس توازن داریم؟ آیا ما نیز مانند برخی از قهرمانان فکری‌مان، در زیست واقعی شکست نمی‌خوریم؟

در سنت دیرپای فلسفه، ما به فیلسوف به مثابه کسی نگاه می‌کنیم که زندگی را می‌فهمد، یا دست‌کم، می‌وشد آن را بفهمد؛ کسی که قدرت تبیین جهان را دارد و شاید از خطاهای ذهنی بشر مصون است، یا می‌خواهد باشد. اما کتابی که در دست دارید، این تصویر را از اساس به چالش می‌کشد؛ زیرا آنچه در زندگی بسیاری از این متفکران برجسته رخ می‌دهد، چیزی فراتر از اتفاقات شخصی است. شکست‌های آنان گاهی همراه با خشونت، بی‌اعتنایی و خودفریبی نسبت به مفاهیم فلسفی‌ای است که خود مروج آن بوده‌اند. این کتاب صرفاً یک اثر سرگرم‌ه نیست، بلکه پیشنهادی برای بازنگری در مرزهای فلسفه نیز هست. آیا

می‌توان جهان را تحلیل کرد، بدون آن‌که بتوانی دیگری را در ساحت تجربه زیسته درک کنی؟

این کتاب، البته خالی از اشکال نیست. یکی از نقدهای وارد بر آن، رویکرد تا حدی ساده‌انگارانه یا عامه‌پسندانه‌اش در مواجهه با فیلسوفان است. نویسنده گاه به جای تحلیل عمیق، به طنز یا اغراق روی می‌آورد. از سوی دیگر، برخی روایت‌ها فاقد زمینه تاریخی و فکری کافی‌اند و ممکن است مخاطب ناآشنا را دچار داوری شتاب‌زده کنند. همچنین، فقدان نگاه تحلیلی به رابطه بین اندیشه و رفتار، گاه خواننده جدی را دلسرد می‌کند. اما با وجود این‌ها، شفر در هدف اصلی‌اش موفق است: او توانسته است فیلسوفان را از برج‌های عاج پایین بیاورد و آن‌ها را همان‌قدر انسانی، شکست‌پذیر و متناقض نشان دهد که همه ما هستیم. شفر در لایه‌ای عمیق‌تر، اهمیت پرورش خرد را برایمان بازگو می‌کند. خرد، در اینجا نه صرفاً تفکر فلسفی، بلکه تعادلی پویا میان عقل و دل است؛ تعادلی که در آن انسان، در همه ساحت‌های وجودی‌اش رشد می‌کند. چنین رشدی، از نگاه بسیاری از سنت‌های کهن و عرفان شرقی، هدف اصلی زندگی انسانی دانسته شده است.

از همین روست که می‌توان گفت اگر این فیلسوفان بزرگ، که توانایی شناختی خارق‌العاده‌ای داشتند، به همان میزان به پالایش عاطفی و تربیت احساسی خود توجه می‌کردند، می‌توانستند نمونه‌هایی درخشان از تعادل میان عقل و دل باشند؛ چهره‌هایی که نه تنها جهان بیرون را می‌فهمیدند، بلکه به جهان درون نیز به چشم موضوعی فلسفی و حیاتی می‌نگریستند. این اثر، یادآوری می‌کند که خودشناسی نه یک امتیاز اضافه، بلکه ضرورتی حیاتی است. بدون خودشناسی، حتی اخلاق، منطق و حقیقت نیز ممکن است ابزاری در خدمت نادانی پنهان شوند.

برای عاشقان فلسفه، این کتاب تجربه‌ای بی‌بدیل است؛ چرا که به ما جرئت می‌دهد تا به ضعف‌های خود نیز نگاهی مهربانانه و در عین حال متأملانه بیندازیم، و شاید در آینه‌ی آنان، خودمان را هم بهتر ببینیم. فیلسوفان بزرگی که در عشق شکست خوردند، در عین سادگی، لایه‌های عمیق روان‌شناختی را در خود جای داده است. این کتاب فیلسوفان را به ما، به انسان عادی، نزدیک می‌کند؛ با تمام شکنندگی‌ها، امیدها، ترس‌ها و اشتیاق‌شان. و یادآور آن است که شکست، بخشی اجتناب‌ناپذیر از زیستن است حتی برای آنان که جهان را با اندیشه‌ی خود تغییر دادند. خواندن این اثر نه فقط برای فیلسوفان یا دوستداران فلسفه، بلکه برای هر انسانی که به دنبال شناخت بهتر خود و روابط انسانی‌اش است، ارزشمند و الهام‌بخش خواهد بود.

افشین سپهوندی